

Bryssel, 25. marraskuuta 2024
(OR. en)

15842/24

SOC 844
ANTIDISCRIM 160
EMPL 579
FREMP 431

ILMOITUS

Lähettiläjä:	Pysyvien edustajien komitea (Coreper I)
Vastaanottaja:	Neuvosto
Ed. asiak. nro:	15547/24
Asia:	Ehdotus neuvoston päätelmiksi vammaisten henkilöiden sosiaalisen osallisuuden edistämisestä työllistymisen, kohtuullisen mukauttamisen ja kuntoutuksen avulla – Hyväksyminen

1. Puheenjohtajavaltio on laatinut ehdotuksen neuvoston päätelmiksi vammaisten henkilöiden sosiaalisen osallisuuden edistämisestä työllistymisen, kohtuullisen mukauttamisen ja kuntoutuksen avulla.
2. Sosiaalityöryhmä tarkasteli päätelmiä 6. syyskuuta ja 1. lokakuuta 2024.
3. Pysyvien edustajien komitea vahvisti 22. marraskuuta 2024 yhteisymmärryksen asiakirjan 15547/24 liitteessä olevasta ehdotuksesta päätelmiksi.
4. Tämän ilmoituksen liitteessä oleva teksti on identtinen pysyvien edustajien komitean vahvistaman tekstin (asiak. 15547/24) kanssa. Ainoa ero on muotoilumerkintöjen puuttuminen¹.
5. Neuvostoa pyydetään hyväksymään liitteenä oleva ehdotus neuvoston päätelmiksi.

¹ Kohdat on numeroitu uudelleen.

**Ehdotus neuvoston päätelmiksi
vammainen henkilöiden sosiaalisen osallisuuden edistämisestä työllistymisen, kohtuullisen
mukauttamisen ja kuntoutuksen avulla**

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka TOTEAA seuraavaa:

1. Ihmisarvo, yhdenvertaisuus ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen ovat Euroopan unionin perusarvoja sellaisina kuin ne on vahvistettu Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa. Unioni on sitoutunut torjumaan sosiaalista syrjäytymistä ja syrjintää sekä tukemaan vammaisten henkilöiden osallisuutta.
2. Unioni on tehnyt vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen, jäljempänä 'vammaisyleissopimus', ja kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet sen. Yleissopimuksen osapuolet ovat sitoutuneet toteuttamaan kaikki tehokkaat ja tarvittavat toimet edistääkseen ja suojellakseen vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksia ja perusvapauksia ja varmistaakseen, että he voivat nauttia niistä täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti, yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjintäkielto mukaan lukien. Tähän sisältyy sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden että kohtuullisen mukauttamisen varmistaminen kaikilla elämänaloilla, mukaan lukien esimerkiksi koulutus, työllisyys, sosiaali- ja tukipalvelut sekä terveydenhuolto. Osapuolet ovat myös sitoutuneet ottamaan käyttöön kattavia kuntoutuspalveluja ja -ohjelmia erityisesti terveydenhuollon, työllisyyden, koulutuksen ja sosiaalipalvelujen alalla sekä palveluja ja ohjelmia, joilla edistetään yhtäläistä oikeutta itsenäiseen ja yhteisölliseen asumiseen. Osapuolet ovat myös lupautuneet tiiviisti kuulemaan vammaisia henkilöitä ja ottamaan heidät aktiivisesti mukaan heitä koskevan lainsäädännön ja politiikan kehittämiseen ja täytäntöönpanoon heitä edustavien järjestöjen kautta.

3. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari voi toimia ohjenuorana kohti Eurooppaa, joka on oikeudenmukainen, osallistava ja täynnä mahdollisuuksia. Kaikki pilarin periaatteet ovat tärkeitä vammaisten henkilöiden kannalta, erityisesti pilarin periaate 17, jossa korostetaan heidän sosiaalisen osallisuutensa merkitystä.
4. Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa strategiassa 2021–2030, jäljempänä 'EU:n vammaisstrategia', yksilöidään aloja, jotka ovat erityisen tärkeitä sen kannalta, että vammaiset henkilöt voivat käyttää oikeuksiaan yhdenvertaisesti muiden kanssa ja että voidaan torjua eriarvoisuutta. EU:n vammaisstrategian tavoitteena on parantaa vammaisten henkilöiden elämää EU:n ja kansallisen tason koordinoituilla toimilla. Siinä korostetaan, että on tärkeää varmistaa ihmisarvoinen elämänlaatu ja itsenäinen elämä, joiden kannalta laadukkaat sosiaali- ja työllisyyspalvelut, esteetön ja osallistava asuminen, elinikäinen oppiminen ja riittävä sosiaalinen suojelu ovat välttämättömiä. Samoin siinä korostetaan esteettömyyden ja saavutettavuuden merkitystä oikeuksien, itsemääräämisoikeuden ja tasa-arvon mahdollistajana. Strategiassa todetaan, että jäsenvaltioiden ja kaikkien EU:n toimielinten ja virastojen olisi otettava vammaisten henkilöiden tarpeet huomioon suunnitellessaan, pannessaan täytäntöön ja seuratessaan toimintapolitiikkaa, lainsäädäntöä ja rahoitusohjelmia kohdennettujen toimien ja valtavirtaistamisen avulla. Siinä edistetään myös moniperusteista näkökulmaa.
5. EU:n vammaisstrategiassa todetaan, että laadukkaiden ja kestävien työpaikkojen saatavuuden parantamisella on keskeinen merkitys vammaisten henkilöiden sosiaaliselle osallisuudelle, ja kehoitetaan jäsenvaltioita vahvistamaan vuoteen 2024 mennessä tavoitteet vammaisten henkilöiden työllisyysasteen nostamiseksi sekä vammaisten ja muiden henkilöiden välisten työllisyysaste-erojen pienentämiseksi. Näihin haasteisiin vastaaminen tukisi edistymistä vuodeksi 2030 asetetun työllisyyttä koskevan yleistavoitteen ja kansallisten työllisyysastetavoitteiden saavuttamisessa.

6. Yhtenä EU:n vammaisstrategian seitsemästä lippulaivahankkeesta komissio esitti vammaisten henkilöiden työllisyyspaketin eli joukon suuntaviivoja ja käytäntöjä sekä käytännön toimia ja esimerkkejä, jotka koskevat vammaisten henkilöiden palkkaamista, työhönottoa ja työssä pysymistä. Oppaassa ”Kohtuullinen mukauttaminen työpaikalla – Suuntaviivat ja hyvät käytännöt”, jäljempänä ’suuntaviivat’, annetaan tietoa, käytännön esimerkkejä ja lähteitä, jotka auttavat työnantajia täyttämään kohtuullisia mukautuksia koskevan velvoitteensa. Lisäksi suuntaviivoissa määritellään eri toimijoiden roolit ja vastuut ja kuvataan vaiheet, joissa kohtuullisia mukautuksia olisi toteutettava.
7. Velvoitteesta toteuttaa kohtuullisia mukautuksia vammaisia henkilöitä varten säädetään direktiivissä 2000/78/EY, jossa vahvistetaan yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevat yleiset puitteet.
8. Yhteisötalouden toimintaedellytysten kehittämisestä annetussa neuvoston suosituksessa tunnustetaan, että yhteisötalouden toimijat voivat luoda ja ylläpitää laadukkaita työpaikkoja ja edistää näin heikommassa asemassa olevien ja aliedustettujen ryhmien, myös vammaisten henkilöiden, sosiaalista osallisuutta ja työmarkkinoille pääsyä sekä kaikille yhtäläisiä mahdollisuuksia.

9. Neuvosto on myös korostanut vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevasta strategiasta 2021–2030 vuonna 2021 annetuissa neuvoston päätelmissä ja vammaisten henkilöiden integroitumisesta työmarkkinoille vuonna 2022 annetuissa neuvoston päätelmissä, että vammaisilla henkilöillä on kuitenkin edelleen monenlaisia vaikeuksia päästä työmarkkinoille ja että osaan näistä ovat syynä väärät käsitykset työpaikan mukauttamiseen ja kohtuullisten mukautusten toteuttamiseen liittyvistä kustannuksista. Neuvosto korosti myös, että saatavilla on oltava kattavia kuntoutuspalveluja, joilla tuetaan työmarkkinoille osallistumista. Neuvosto painotti sen vuoksi, että on erittäin tärkeää varmistaa kohtuulliset mukautukset ja tukea työnantajia tällaisten mukautusten toteuttamisessa, ja kehotti jäsenvaltioita edistämään vammaisten henkilöiden työllistymistä avoimille työmarkkinoille kaikin käytettävissä olevin välinein, myös helpottamalla siirtymistä työttömyydestä tai työmarkkinoiden ulkopuolelta avoimille työmarkkinoille kattavan kuntoutuksen ja työntekijöiden, myös suojatyössä olevien, yhtäläisen oikeuksien toteutumisen avulla. Tätä varten päätelmissä tähdennettiin myös, että on tunnustettava rooli, joka suojatyötä tarjoavilla työnantajilla ja yhteiskunnallisilla yrityksillä on tuettaessa asteittaista integroitumista ja siirtymistä avoimille työmarkkinoille, ja edistettävä sitä.
10. Myös Euroopan parlamentti on korostanut niitä monia haasteita, joita vammaisten henkilöiden täysien ja yhtäläisten oikeuksien varmistamiseen liittyy, myös työllisyyden sekä sosiaalisen ja taloudellisen osallisuuden alalla. Parlamentti korosti, että kohtuulliset mukautukset ovat vammaisten henkilöiden oikeus, ja katsoi, että asiasta tiedottamista olisi lisättävä.

11. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea totesi lausunnossaan, että vammaiset henkilöt, etenkin naiset, kohtaavat merkittäviä haasteita erityisesti työllistymisen ja sosiaalisen osallisuuden alalla. Se totesi myös, että vaikka jäsenvaltioissa käytetään laajalti vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, siirtyminen tällaisista työskentelymuodoista avoimille työmarkkinoille on yleensä hyvin vähäistä. Komitea kannustaakin avoimille työmarkkinoille siirtymistä voimaannuttamisen, koulutuksen, yrittäjyyden ja työpaikalla annettavan tuen avulla. Se kannustaa myös perustamaan työnantajien rahoittaman yhteisen kohtuullisia mukautuksia edistävän rahaston ja suosittelee asettamaan asiaankuuluvien kansainvälisten yleissopimusten noudattamisen valtiontukeen liittyvien kannustinten edellytykseksi. Se toteaa myös, että teknologiasta ja tekoälystä on hyötyä vammaisten henkilöiden työllisyyden lisäämisessä. Lausunnossa korostetaan sitä seikkaa, että suuntaviivojen täytäntöönpano on olennaisen tärkeää osallistavien työpaikkojen luomiseksi ja tietoisuuden lisäämiseksi asiaankuuluvista tuista.
12. Euroopan unionin tulojen ja elinolojen aihealuetta koskevan vuoden 2023 otantatutkimuksen (EU-SILC) mukaan suuri osa suuri osa vähintään 16-vuotiaista (26,8 prosenttia²) ja työikäisistä (20–64-vuotiaista) (19,4 prosenttia³) ilmoitti olevansa lievästi tai vaikeasti vammaisia.⁴

² 24,3 % miehistä ja 29,2 % naisista.

³ 18,1 % miehistä ja 20,8 % naisista.

⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_silc_20/default/table?lang=en.
Henkilöllä on oman ilmoituksensa mukaan jonkinasteinen tai vakava toimintarajoite. Tutkimuksessa tarkastellaan vain yksityistalouksissa asuvia henkilöitä; tietoja ei kerätä laitoksista.

13. Vuonna 2023 EU:n 65 vuotta täyttäneistä vastaajista 51,7 prosenttia⁵ ilmoitti⁶, että heillä on jokin vamma⁷. Vuoden 2024 ikääntymisraportissa todettiin, että kun 65 vuotta täyttäneiden osuus oli vuonna 2019 noin 20 prosenttia, sen odotetaan vuoteen 2070 mennessä kasvavan 30 prosenttiin. 80 vuotta täyttäneiden osuuden odotetaan puolestaan kasvavan 13 prosenttiin, mikä on yli kaksi kertaa enemmän kuin nykyisin. Tämä väestörakenteen muutos voi johtaa vammaisuuden ja sitä kautta avun sekä sosiaali- ja tukipalvelujen tarpeen lisääntymiseen.
14. Lisäksi viimeisimpien saatavilla olevien tietojen perusteella vain noin 50,9 prosenttia 20–64-vuotiaista vammaisista henkilöistä oli vuonna 2021 työelämässä, kun vammattomien henkilöiden⁸ vastaava osuus oli 74,8 prosenttia. Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun mukaan vammaisten ja vammattomien henkilöiden työllisyysero vuonna 2023 oli unionissa 21,5 prosenttiyksikköä⁹, joten tilanne on parantunut vain vähän viimeisen vuosikymmenen aikana, sillä vuonna 2014 ero oli 22,7 prosenttiyksikköä¹⁰. Ero on suurempi vaikeasti vammaisten kuin keskivaikeasti toimintarajoitteisten henkilöiden osalta (36,5 prosenttiyksikköä; vuonna 2023 ero oli 13,3 prosenttiyksikköä). Vastaavasti vuoden 2023 EU-SILC-tutkimuksen mukaan vähintään 16-vuotiaat vammaiset henkilöt olivat suuremmassa köyhyiden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa (28,8 prosenttia¹¹) kuin vammattomat henkilöt (18,0 prosenttia¹²)¹³. Lisäksi tutkimukset osoittavat, että sekä vammaisten naisten että miesten tulot ovat pienemmät kuin vammattomien henkilöiden.¹⁴

⁵ 48,5 % miehistä ja 54,2 % naisista.

⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_silc_20/default/table?lang=en.

⁷ EU-SILC-kyselyssä käytetään muotoilua ”oma arvio terveyshaittojen tavanomaiseen toimintaan aiheuttamista pitkäaikaisista rajoitteista”.

⁸ EU-SILC-tutkimuksessa käytettiin globaalin toimintarajoiteindikaattorin (GALI) terminologiaa.

⁹ 23,2 prosenttiyksikköä miesten ja 19,11 prosenttiyksikköä naisten osalta.

¹⁰ 24,8 prosenttiyksikköä miesten ja 20,0 prosenttiyksikköä naisten osalta.

¹¹ 27,5 % miehistä ja 29,7 % naisista.

¹² 17 % miehistä ja 19 % naisista.

¹³ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_silc_20/default/table?lang=en.

¹⁴ Tasa-arvoindeksi 2023 – Euroopan tasa-arvoinstituutti: [Euroopan unioni | Vammaisuus | Raha | Risteävä eriarvoisuus | 2023 | Tasa-arvoindeksi | Euroopan tasa-arvoinstituutti \(europa.eu\)](#).

15. Työvoimaan – joko työllisiin tai työnhakijoihin – kuuluu vähemmän vammaisia naisia kuin vammaisia miehiä¹⁵. Lisäksi suurempi osuus vammaisista naisista työskentelee osa-aikaisesti¹⁶.
16. Vammaisten henkilöiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille ei ole viime vuosina lisääntynyt merkittävästi. Vuonna 2023 julkaistussa Eurofoundin analyysissä tuotiin esiin vammaisten henkilöiden työmarkkinaerot ja työllisyysaste¹⁷. Siinä todettiin myös, että tietyt yhteiskuntaryhmät ovat edelleen aliedustettuina työmarkkinoilla, vaikka niiden osallistaminen vapauttaisi EU:n työvoimapotentialiaa ja lisääisi sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Kyseisten ryhmien työllistymisen esteiden poistaminen voisi edistää merkittävästi työvoimapulaa ja osaamisvajetta EU:ssa koskevassa komission toimintasuunnitelmassa. Toimintasuunnitelman mukaan se, että työpaikkoja, osallistavia rekrytointiprosesseja ja osallistavaa koulutusta ei ole mukautettu, estää vammaisia henkilöitä osallistumasta työmarkkinoille.

KOROSTAA SEURAAVAA:

17. On olennaisen tärkeää tunnustaa ja turvata vammaisten henkilöiden oikeus työskennellä yhdenvertaisesti muiden kanssa sovellettavassa EU:n lainsäädännössä ja kansainvälisissä välineissä vahvistettujen velvoitteiden mukaisesti sekä edistää tätä oikeutta.
18. Monimuotoisuus vaikuttaa myönteisesti työntekijöiden suorituskyykyyn ja tuottavuuteen. Organisaatiot, joilla on monimuotoista työvoimaa, voivat tarjota erilaisia ratkaisuja kohtaamiinsa tehtäviin ja haasteisiin. Erilaisista taustoista tulevat työntekijät edistävät ammatillisen osaamisensa ja kokemuksensa ansiosta mukautumista markkinoiden ja asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin. Myös suuntaviivoihin kootut jäsenvaltioiden käytännöt ovat osoitus työntekijöiden monimuotoisuuden myönteisistä vaikutuksista.

¹⁵ Vammaisten sosiaalista osallisuutta käsittelevä lausunto ”Opinion: Social integration of persons with disabilities – Promoting the social integration of persons with disabilities and persons with changed working capacity (SOC/807)”.

¹⁶ EIGE, tasa-arvoindeksi 2023 – <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023>.

¹⁷ Eurofound (2023), Muuttuvia työmarkkinoita käsittelevä tausta-asiakirja ”How to prevent a mismatch between skills and jobs in times of transition”, Eurofound, Dublin.

19. Vaikka jäsenvaltioiden poliittiset käsitteet ja järjestelmät vaihtelevat huomattavasti, kuten EU:n vammaisstrategiassa korostetaan, työelämään osallistuminen on paras tapa varmistaa vammaisten henkilöiden taloudellinen riippumattomuus ja sosiaalinen osallisuus. Vaikka vammaisten henkilöiden työllisyyden lisäämiseen tähtäävissä toimissa olisi keskityttävä avoimiin työmarkkinoihin, näiden ulkopuolella on edelleen vaihtoehtoisia työympäristöjä (esimerkiksi suojatyökeskuksia ja suojatyöpaikkoja). Tällaiset vaihtoehtoiset työympäristöt vaihtelevat merkittävästi jäsenvaltioiden välillä, ja siirtyminen niistä avoimille työmarkkinoille on useimmissa jäsenvaltioissa hyvin vähäistä huolimatta pyrkimyksistä noudattaa vammaisyleissopimusta.
20. Jäsenvaltioilla on käytössään monia välineitä, joilla tuetaan vammaisten henkilöiden osallistumista työmarkkinoille. Aktiivisilla työmarkkinapolitiikoilla (esimerkiksi uudelleen koulutus, täydennyskoulutus, kuntoutuspalvelut, harjoittelut) ja muilla toimenpiteillä (esimerkiksi edistämällä henkilökohtaista apua työpaikalla, tuettua työllistymistä, osallistaviin työpaikkoihin liittyviä palkintoja, kiintiöjärjestelmiä, tiedotuskampanjoita) sekä tukemalla itsenäistä ammatinharjoittamista, startup-yrityksiä ja sosiaalisten yritysten perustamista osana yhteisötaloutta voidaan parantaa ja tehostaa vammaisten henkilöiden osallistumista työmarkkinoille ja yhteiskuntaan sekä edistää yhdenvertaista kohtelua työmarkkinoilla.
21. Rakennetun ympäristön (myös työpaikkojen) ja liikenteen (myös työpaikoille suuntautuvan) esteettömyys sekä tiedotuksen ja viestinnän (myös teknologioiden ja järjestelmien) saavutettavuus yhdessä avustavien teknologioiden kanssa ovat olennaisia edellytyksiä vammaisten henkilöiden yhdenvertaiselle kohtelulle ja heidän osallistumiselleen työmarkkinoille. Esteettömyyden ja saavutettavuuden periaate on vahvistettu vammaisyleissopimuksessa ja tunnustettu EU:n lainsäädännön eri aloilla, kuten direktiivissä 2019/882 ja direktiivissä 2016/2102. Esteettömyyden ja saavutettavuuden toteuttamista ja koulutuksen tarjoamista ammattitaidon parantamiseksi tuetaan komission AccessibleEU-lippulaivahankkeella.
22. Työpaikalla tapahtuvan syrjinnän torjunta edistää myös vammaisten henkilöiden osallistumista työmarkkinoille.

23. Suuntaviivoissa täsmennetään, että koska esteettömyys ja saavutettavuus ovat osallistumisen ja oikeuksien käytön edellytyksiä, ne ovat luonteeltaan ennakoivia, kun taas kohtuullisia mukautuksia toteutetaan jälkeen päin ja niillä pyritään poistamaan jäljellä olevia esteitä ja vastaamaan yksilöllisiin vaatimuksiin.
24. Kohtuullisen mukauttamisen varmistaminen kaikilla elämänaloilla on vammaisyleissopimuksessa esitetty vaatimus ja tärkeä keino varmistaa yhtäläiset mahdollisuudet ja edistää työllisyyttä avoimilla työmarkkinoilla. Vammaisyleissopimuksen mukaan kohtuullisen mukauttamisen epääminen on syrjintää. Kohtuullisesta mukauttamisesta ei kuitenkaan saa aiheutua työnantajalle kohtuutonta rasitetta. EU:n lainsäädännön¹⁸ mukaan kohtuullinen mukauttaminen on yksi keino tukea vammaisten henkilöiden osallistumista työmarkkinoille yhdenvertaisesti muiden kanssa. Siihen sisältyvät asianmukaiset ja kulloistenkin tarpeiden mukaiset toimenpiteet, jotta vammaiset voivat päästä johonkin toimeen, harjoittaa sitä ja edetä urallaan tai saada koulutusta.
25. Velvollisuus toteuttaa kohtuullisia mukautuksia syntyy vasta sen jälkeen, kun tällaista mukautusta koskeva pyyntö on esitetty tai tarve käy ilmeiseksi¹⁹. Tämä velvoite voidaan panna täytäntöön useilla säännöksillä, kuten komissio korostaa suuntaviivoissaan. Vaikka edistystä on viime vuosina saatu jonkin verran aikaan, työpaikalla tapahtuvassa täytäntöönpanossa on edelleen merkittäviä haasteita, jotka liittyvät muun muassa haku- tai rekrytointiprosesseihin, työkäytäntöihin tai työympäristön muutoksiin. Sen vuoksi on tärkeää lisätä työnantajien tietoisuutta jäsenvaltioissa saatavilla olevista taloudellisista tuista ja avustuksista.

¹⁸ Neuvoston direktiivin 2000/78/EC 5 artikla.

¹⁹ Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea, yleiskommentti nro 6 (2018), 24 kohdan b alakohta.

26. Vammaiset henkilöt kohtaavat edelleen merkittäviä esteitä, jotka liittyvät palvelujen, kuten koulutuksen, työvoimaneuvonnan ja -ohjauksen, kuntoutuksen, sosiaalisen suojelun sekä itsenäisen ja yhteisöllisen asumisen palvelujen ja ohjelmien esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Tämä johtuu muun muassa siitä, että yleiset palvelut ja yleinen tuki eivät ole riittävän esteettömiä ja että avustavia teknologioita ei ole riittävästi saatavilla. Kattava kuntoutus on tärkeä tekijä työmarkkinoille pääsyn ja sosiaalisen osallisuuden kannalta. Kuntoutusprosessissa ammatilliset kuntoutuslaitokset auttavat lisätukea tarvitsevia henkilöitä voittamaan ensisijaisesti työllistymiseen, työssä pysymiseen tai työelämään palaamiseen liittyviä esteitä. Ne auttavat sekä työelämään palaavia henkilöitä että sellaisia vammaisia henkilöitä, jotka eivät ole vielä päässeet työmarkkinoille.
27. Vammaisten henkilöiden kuntoutusprosessissa tarvitaan henkilökeskeistä ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Tämä prosessi olisi aloitettava mahdollisimman pian arvioimalla henkilön erityistarpeet nopeasti ja yksityiskohtaisesti monialaisessa ryhmässä, johon myös asianomainen henkilö osallistuu, ja tätä olisi jatkettava niin kauan kuin se on tarpeen.

**KEHOTTAA JÄSENVALTIOITA NIIDEN KANSALLISEN TOIMIVALLAN
MUKAISESTI SEKÄ KANSALLISET OLOSUHTEET JA
TYÖMARKKINAOSAPUOLTEN ROOLI JA RIIPPUMATTOMUUS HUOMIOON
OTTAEN**

28. Hyväksymään toimenpiteitä, mukaan lukien laadullisten tai määrällisten kansallisten tavoitteiden asettaminen, vammaisten henkilöiden työllisyysasteen nostamiseksi, jotta voidaan kaventaa vammaisten ja vammattomien henkilöiden työllisyysasteiden välistä eroa ja edistää tätä koskevaa tavoitetta, jonka komissio on esittänyt EU:n vammaisstrategiassa.
29. Edistämään vammaisuuden huomioon ottamista ja syrjimättömyysnäkökulmaa asiaankuuluvilla politiikan aloilla, jotta voidaan ottaa huomioon vammaisten henkilöiden erityistarpeet ja hyödyntää heidän potentiaaliaan sekä taloudessa että koko yhteiskunnassa.
30. Vahvistamaan tarvittaessa laadukkaiden osallistavien, saavutettavien ja kohtuuhintaisten yleisten sosiaali- ja tukipalvelujen tarjontaa ja varmistamaan, että kyseiset palvelut vastaavat ihmisoikeusperustaisia laatuvaatimuksia.

31. Edistämään prosesseja ja tarjoamaan pääsyn prosesseihin, joilla tuetaan vammaisten henkilöiden siirtymistä koulutuksesta avoimille työmarkkinoille ja myös suojatyöpaikkojen ja avointen työmarkkinoiden välillä, kiinnittäen erityistä huomiota elinikäiseen ohjaukseen ja mahdollisuuksien mukaan yksilölliseen jatkuvaan tukeen. Edistämään tuossa yhteydessä keskeisten toimijoiden, kuten työmarkkinaosapuolten tai julkisten työvoimapalvelujen, osallistumista. Varmistamaan, että rekrytointiprosessit ovat esteettömiä ja osallistavia ja että tuloksellisuuden arviointi on oikeudenmukaista, puolueetonta ja yksilön valmiuksiin ja saavutuksiin perustuvaa.
32. Vahvistamaan tarvittaessa kohtuullista mukauttamista koskevia kansallisia kehyksiä ja yhdenmukaistamaan ne tarpeen mukaan vammaisyleissopimuksen kanssa.
33. Edistämään kaikkien vammaisten henkilöiden työllisyyspakettiin sisältyvien suuntaviivojen täytäntöönpanoa. Tukemaan työnantajia kohtuullisen mukauttamisen esteiden sekä mahdollisten asianmukaisten toimenpiteiden, joilla niitä voidaan poistaa tehokkaaksi, tunnistamisessa ja arvioimisessa.
34. Edistämään koulutus- ja tiedotustoimenpiteitä sekä monimuotoisuutta tukevia ohjelmia erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten keskuudessa ja tiedottamaan niille saatavilla olevista rahoitus- ja tukiohjelmista.
35. Edistämään vammaisten henkilöiden työllistymistä osallistaville ja avoimille työmarkkinoille kannustamalla yhdenvertaiseen kohteluun ja tukemalla mahdollisuuksia hyödyntää sellaisia joustavia työjärjestelyjä (kuten joustavaa työaikaa, osa-aikatyötä, etätyötä, hankepohjaisia työsuhteita tai jopa työn jakamista), jotka tarjoavat yksilöllisiä työoloja ja -ehtoja ja joustoja, työmarkkinaosapuolten myötävaikutuksella ja niiden itsenäisyyttä kunnioittaen.

36. Tarkastelemaan mahdollisuuksia kehittää ja parantaa vammaisten henkilöiden kattavia kuntoutuspalveluja ottaen huomioon seuraavat näkökohdat:
- a. näillä palveluilla tuetaan osallistumista yhteiskuntaan ja erityisesti vammaisten henkilöiden työllistymistä yksilölliset tarpeet huomioon ottaen,
 - b. asiaankuuluvien politiikan alojen, kuten terveystalouden, sosiaalipolitiikan, yleissivistävää ja ammatillista koulutusta koskevan politiikan sekä työllisyyspolitiikan yhteistyö, jotta voidaan hyödyntää avoimesti niiden kunkin panosta ja tukea vammaisten henkilöiden osallisuutta heidän yksilölliset erityistarpeensa asianmukaisesti huomioon ottaen,
 - c. tarjotaan saavutettavia ja kohtuuhintaisia laadukkaita palveluja sekä tarvittaessa avustavia teknologioita kaikille vammaisille henkilöille,
 - d. tunnistetaan ja edistetään uusia valmiuksia,
 - e. edistetään sidosryhmien, mukaan lukien vammaiset henkilöt ja heitä edustavat järjestöt, aktiivista ja tehokasta osallistumista kattavien kuntoutuspalvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen.
37. Vahvistamaan yhteisötalouden ja erityisesti sosiaalisten yritysten roolia, sillä ne edistävät vammaisten henkilöiden osallistumista työmarkkinoille yhteisötalouden toimintaedellytysten kehittämisestä annetun neuvoston suosituksen mukaisesti.

KEHOTTA JÄSENVALTIOITA JA EUROOPAN KOMISSIOTA TOIMIVALTUUKSIENSA RAJOISSA

38. Parantamaan tarvittaessa vammaisten henkilöiden elin- ja työoloja koskevien tietojen ja vammaisyleissopimuksen mukaisesti eriteltyjen tietojen keruuta, mukaan lukien tiedot kuntoutuksesta ja työllistymisestä avoimille työmarkkinoille ja myös vaihtoehtoisista työympäristöistä.

39. Jatkamaan Euroopan vammaisfoorumin kautta kokemusten ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa asiaankuuluvien kansalaisjärjestöjen kanssa tavoista tukea vammaisten henkilöiden työllistymisen tehokasta edistämistä, kohtuullisten mukautusten toteuttamista, esteettömyyttä koskevan lainsäädännön noudattamista ja vammaisten henkilöiden kattavaa kuntoutusta.

PYYTÄÄ EUROOPAN KOMISSIOTA

40. Laatimaan vuonna 2024 kertomuksen, jossa arvioidaan vammaisstrategian täytäntöönpanon edistymistä jatkona jäsenvaltioiden kanssa Euroopan vammaisfoorumin kautta tehdyille yhteistyölle ja jäsenvaltioiden tiiviille kuulemiselle, ja päivittämään strategiaa, jos se katsotaan raportin havaintojen perusteella tarpeelliseksi.
41. Strategian täytäntöönpanon jatkamisen yhteydessä
- a. tarkastelemaan työllisyyden lisäksi, miten voitaisiin edistää kohtuullisten mukautusten tehokasta toteuttamista muilla elämäntiloilla,
 - b. tarkastelemaan, miten voitaisiin tehostaa saavutettavuuden tämänhetkisten esteiden poistamista ja parantaa työpaikkojen, liikenteen sekä tieto- ja viestintätekniologioiden esteettömyyttä ja saavutettavuutta,
 - c. harkitsemaan sellaisten toimien käynnistämistä, joilla pyritään auttamaan työnantajia ymmärtämään paremmin vammaisten henkilöiden tarpeita ja vastaamaan niihin vammaisten henkilöiden osallistumisen ja osallisuuden varmistamiseksi.
42. Seuraamaan vammaisten henkilöiden työllisyystilannetta ja helpottamaan keskinäistä oppimista haasteista, kokemuksista ja hyvistä käytännöistä jäsenvaltioissa, myös eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä. Tarkastelemaan lisäksi keinoja, joilla vammaisten henkilöiden ja etenkin vammaisten naisten työllistymistä avoimille työmarkkinoille voitaisiin edistää paremmin intersektionaalisen lähestymistavan avulla.

KEHOTTA TYÖLLISYYSKOMITEAA JA SOSIAALISEN SUOJELUN KOMITEAA

43. Edistämään vertailukelpoisten tietojen keräämistä vammaisten henkilöiden elin- ja työoloista ja kehittämään samalla edelleen EU:n indikaattoreita.
 44. Edistämään vertaisoppimista ja kartoittamaan jäsenvaltioiden vammaisuuteen liittyviä hyviä käytäntöjä, jotka koskevat muun muassa työllisyyttä, kohtuullista mukauttamista sekä kattavien kuntoutuspalvelujen sekä itsenäisten ja yhteisöllisten asumispalvelujen ja -ohjelmien kehittämistä ja arviointia.
-

Viiteasiakirjat

1. EU:n toimielinten väliset asiakirjat

European Pillar of Social Rights

https://commission.europa.eu/publications/european-pillar-social-rights-booklet_en

2. EU:n lainsäädäntö

Neuvoston direktiivi 2000/78/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista (EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2102, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta (EUVL L 327, 2.12.2016, s. 1)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/882, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista (EUVL L 151, 7.6.2019, s. 70)

3. Euroopan unionin neuvosto

Neuvoston päätelmät vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevasta strategiasta 2021–2030 (9749/1/21 REV 1)

Neuvoston päätelmät vammaisten henkilöiden integroitumisesta työmarkkinoille (15134/22)

Neuvoston päätelmät Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksesta 20/2023 – ”Vammaisten henkilöiden tukeminen” (16613/23)

Neuvoston suositus, annettu 27 päivänä marraskuuta 2023, yhteisötalouden toimintaedellytysten kehittämisestä (C/2023/1344)

4. Euroopan parlamentti

Euroopan parlamentin päätöslauselma, annettu 13. joulukuuta 2022, aiheesta ”Tavoitteena yhdenvertaiset oikeudet vammaisille henkilöille” (2022/2026(INI))

5. Euroopan komissio

Komission tiedonanto ”Tasa-arvon unioni: Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030” (COM(2021) 101 final)

Työvoimapaketti vammaisten henkilöiden työmarkkinatulosten parantamiseksi

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1597&langId=fi>

Kohtuullinen mukauttaminen työpaikalla – Suuntaviivat ja hyvät käytännöt

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8612&furtherPubs=yes>

Ammatillisen kuntoutuksen järjestelmiä koskeva suuntaviivat ”Guidelines for effective vocational rehabilitation schemes covering frequent diseases and types of accident”

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1597&langId=en>

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Työvoimapaketti ja osaamisvajetta EU:ssa: toimintasuunnitelma (COM(2024) 131 final)

6. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea

Lausunto: Vammaisten sosiaalista osallisuutta käsittelevä lausunto: ”Social integration of persons with disabilities – Promoting the social integration of persons with disabilities and persons with changed working capacity” (SOC/807)

7. Yhdistyneet kansakunnat

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea, yleiskommentti nro 8 (2022) vammaisten henkilöiden oikeudesta työhön ja työllisyyteen

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea, yleiskommentti nro 2 (2014) esteettömyydestä ja saavutettavuudesta

8. Eurostat

Vammaisuutta koskevat tilastot Eurostatin Statistics Explained -sivustolla

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Disability_statistics_introduced#Disability_models
